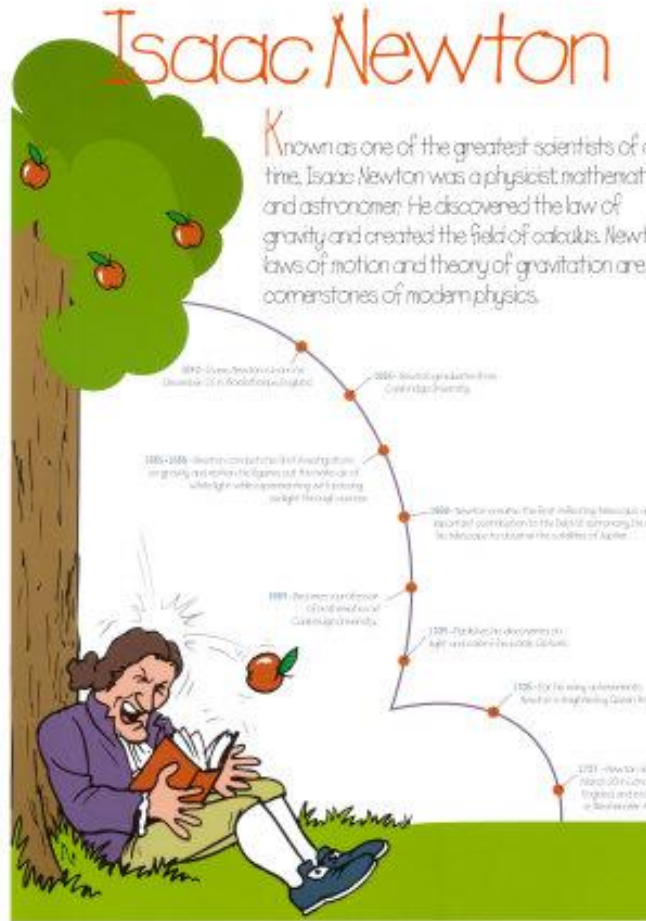

EKONOMI

Gökten 3 elma düşmüş...

Adem & Havva

Ceteris Paribus

- Latince kökenli bir iktisat terimidir ve "Diğer tüm faktörler sabit" anlamına gelir.
-

-
- **Ceteris Paribus** varsayımı, bir iktisadi faktörün diğer bir faktör üzerindeki etkilerini analiz ederken ekonominin geriye kalan etkenlerini analizden soyutlamak için kullanılır. Böylelikle tek bir değişkenin incelenen mekanizmaya etkisi ve sonuçları gözlemlenebilir.
 - Özellikle piyasa mekanizmasını incelerken arz-talep ilişkilerinin analizinde kullanılan bu varsayım, iktisadın en sık kullanılan analiz araçlarından biridir.
-

-
- Ekonomi bilimi, üretim ve tüketim arasında dengenin nasıl sağlanacağını ve üretim faktörlerinin (toprak, emek, sermaye ve müteşebbis) nasıl kullanılacağını inceleyen bir bilim dalıdır.
 - Ekonomi bilimi kıt kaynakların verimliliğın arttırılması yöntemi ile en iyi şekilde değerlendirilerek etkili bir şekilde kullanılması ile ilgilenir.
-

Kaynaklar kısıtlı mı ?

Kaynakların Kısıtlılığı *(Scarcity of Resources)*

- Bir bilim dalı olarak ekonomi, dünyadaki kaynakların sınırlı, insan ihtiyaçlarının sınırsız olması yüzünden, kaynakların daha verimli bir şekilde kullanılabilmesini sağlamayı hedeflemektedir.
-

Sağlık Ekonomisi

- Sağlık sektöründe üretim için bir araya getirilen kıt kaynakların (işgücü, sermaye ve ekipman) maksimum seviyede çıktı seviyesine (genelde toplumun genel sağlık düzeyindeki ilerleme olarak ifade edilir) ulaşabilmek için yapılması gereken aktiviteler sağlık ekonomisinin kapsamındadır.

Vazgeçmek şart mı ?

Fırsat Maliyeti (Opportunity Cost)

- Bir sağlık teknolojisini (ilaç ya da cihaz ya da cerrahi müdahale) en etkili ve en pahalısını almak, diğer gerekli yatırımlara harcanacak bütçeyi kısıtlayabilir.

Sağlık sekt6r6ndeki kaynakların tahsisinde ekonomi biliminden faydalanma sebepleri:

- Sağlık sekt6r6ndeki hızlı b6y6me
- Sağlık hizmeti kullananların doğrudan cepten yapmış olduğu harcamalardaki azalma
- Sağlık hizmeti sunumu ve finanse etmenin ayrılması

-
- Tüm toplumu kapsamı altına alan Genel Sağlık Sigortası
 - Ayaktan sağlık bakım hizmeti sunan kurumların sayısındaki artış
 - Sağlık sektöründeki sağlık personeli sayısında ve çeşitliliğindeki artış
-

-
- Sağlık sektöründe hizmet sunan kurum sayısındaki artış
 - Sağlık sektöründe kullanılan teknolojinin hızla değişmesi ve bu değişimin sağlık hizmeti sunum maliyetine yansımaları
 - Bireylerin daha kaliteli sağlık hizmetlerine yönelmeleri
 - Sağlık sektöründeki enflasyon hızının diğer sektörlerden daha hızlı artması.
-

Sağlık sekt6r6nde çalışan y6neticiler için ekonomi bilimini bilmenin faydaları Lee (2000) tarafından aşağıdaki Şekilde 6zetlenmektedir:

- Ekonomi bilimi sağlık y6neticilerini 6nemli noktalara yoğunlaşmasını sağlayarak gerçek anlamda sekt6rdeki mevcut verilerin neler olduğu ve toplumun gerçek ihtiyaının neler olduğunu karşılaştırılarak sağlık sistemindeki sorunlara daha fazla odaklaşmasını sağlar.

-
- Ekonomi bilimi sağlık sekt6r6ndeki kıt kaynakların varlığı sebebi ile bu kıt kaynakların g6z 6n6nde tutularak gerekleŖebilecek amaçların stratejik biçimde Ŗekillenmesi sağlar.
 - Ekonomi bilimi sağlık y6neticilerinin kararlarını sağlam temellere dayandırabileceği kuralları 6nererek stratejik plan ve kararlarını Ŗekillendirmelerine yardımcı olur. Sağlık y6neticilerinin sekt6rde rekabette bulunduğu kurumlarla sadece rekabet etmediği aynı zamanda rakiplerin sekt6rde diğer y6neticilerin neler yaptığını izlediği bir gerçek olarak g6r6lmektedir.
-

-
- Ekonomi bilimi sağlık sekt6r6nde sunulan mal veya hizmet için hizmet alıcıların bu mal veya hizmeti ne kadar değer biçtiği hususunda kullanılabilir bir ereve sunmaktadır.
 - Ekonomi bilimi sağlık y6neticilerine 6retilen mal veya hizmetin maliyetlerini anlamaya yardımcı olur.
 - Ekonomi bilimi sağlık y6neticilerini çalıştığı 6rg6t6n işleyişini etkileyecek fikirlerin uygulanışında ortaya çıkabilecek sonuçlara duyarlı hale getirmektedir.
-

Sağlık hizmeti kullanımı ve etkileyen faktörler

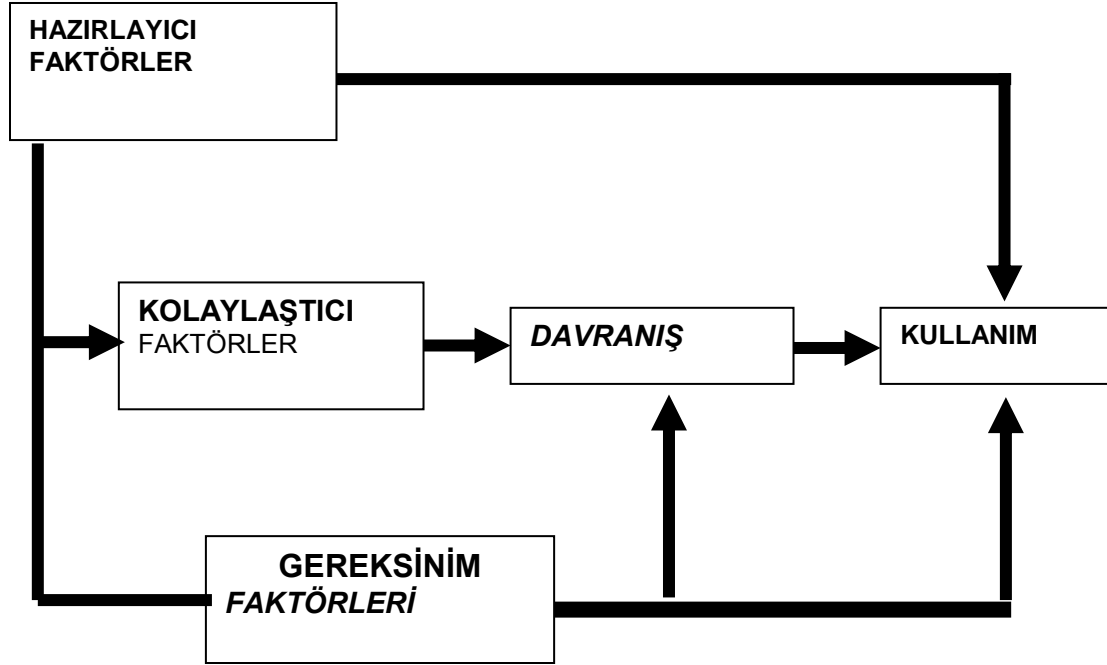
- Bireylerin sağlık hizmeti kullanımını belirleyen çeşitli ana faktörler bulunmaktadır.

Bunlar aşağıda sıralanmıştır:

- Hazırlayıcı faktörler
- Kolaylaştırıcı faktörler
- Gereksinim faktörleri

-
- Bireyin hizmet arama kararı ve aldığı hizmet miktarı, (1) bireyin özelliklerine (hazırlayıcı faktörler), (2) hizmeti elde edebilme yeteneğine (kolaylaştırıcı faktörler) ve (3) tıbbi bakıma duyduğu gereksinmeye (gereksinme faktörü) bağlıdır.
-

Sağlık Hizmetleri Kullanımı Süreci

Hazırlayıcı faktörler

- Bazı bireylerin, diğerlerine oranla daha fazla hizmet kullanmaya eğilimi vardır. Bu eğilim belirli bir hastalığın ortaya çıkışından önce varolan bireysel özellikler tarafından belirlenir. Hazırlayıcı faktörler, bireyin toplumsal, ekonomik ve kişilik-davranış özelliklerini içermektedir.

Tablo 1. Kullanımı Hazırlayıcı Faktörler

<i>Hazırlayıcı Faktörler</i>		
Demografik	Sosyal-Ekonomik	Tutum ve Davranış
<ul style="list-style-type: none">◆ Yaş◆ Cinsiyet◆ Irk◆ Hane halkı sayısı◆ Medeni durum◆ Hizmet kullanımını ile ilgili geçmiş deneyimler◆ Komşuluk ilişkileri	<ul style="list-style-type: none">◆ Eğitim düzeyi◆ Meslek◆ Gelir◆ Toplumsal sınıf◆ İstihdam durumu◆ Etnik köken◆ Dinsel köken	<ul style="list-style-type: none">◆ Hekimlik hizmetlerini kullanma eğilimi◆ Koruyucu hizmetlerin kullanıma ilişkin tutumlar◆ Bireye göre sağlık hizmetinin değeri◆ Hastalık bilgisi◆ Tepki eşiği (response threshold)◆ Tıbbi bakımdan tatmin◆ Sigorta planından tatmin

Kolaylaştırıcı faktörler

- Bireyler sağlık hizmeti kullanmaya ne kadar hazırlıklı olsalar da hizmetten yararlanmaları için bazı araçların var olması gereklidir. Bireyin hizmet kullanımını ve bundan doyum sağlamasına olanak tanıyan araçlara kolaylaştırıcı faktörler denmektedir.

Tablo 2. Kullanımı Kolaylaştırıcı Faktörler

Kolaylaştırıcı Faktörler	
Aile	Kamusal Özellikler
◆ Ailenin toplam geliri	◆ İkamet
◆ Sigorta durumu	◆ Bölge
◆ Düzenli bakım	◆ Nüfusun hizmet kullanım oranı
◆ Başvuru süresi	◆ Yatak başına düşen nüfus
◆ Ulaşım süresi	◆ Hizmetin sürekliliği
◆ Kuyrukta bekleme süresi	◆ Hizmetin ulaşılabilirliği
◆ Özel muayene olanağı	◆ Ekonomik sistem

Gereksinim

- Birey veya onun ailesi hastalığı veya hastalığın ortaya çıkma olasılığını algılayabilirler. Hastalığın algılanması, yani hizmet gereksinmesinin algılanması, sağlık hizmeti kullanımına yol açan temel uyarandır

Tablo 3. Kullanımı Etkileyen Gereksinim Faktörleri

Gereksinim Faktörleri	
Algılanan Hastalık Derecesi	Gerçek Hastalık
<ul style="list-style-type: none">◆ Rahatsızlık süresi◆ Semptomlar◆ Algılanan sağlık düzeyi◆ Sağlıkla ilgili endişeler◆ Ağrı-sızının yoğunluğu	<ul style="list-style-type: none">◆ Tanı◆ Semptomlar

Sağlık Pazarı ve Özellikleri

- Ekonomik anlamda pazar bir mal yada hizmeti satın almak isteyenler ile bu mal ya da hizmeti üretip sunmaya istekli olanların buluştukları yer olarak tanımlanabilir. Hastane binası, yataklı ya da ayaktan tedavi hizmeti sunmak isteyen sağlık profesyonelleri ile bu sağlık hizmetlerine ihtiyaç duyup almaya gelen hasta ya da hastalığından şüphe duyanların buluştuğu bir Pazar yeridir.

Sağlık pazarı

tam rekabet piyasasında mı çalışır ?

Tam Rekabet Piyasaları

- Piyasaya giriş ve çıkış serbest olmalıdır. Buna "serbestlik" özelliği denilmektedir.
- Piyasada alıcı ve satıcılar kendi aralarında fiyatları ve üretim miktarını etkileyemeyecek kadar sayıca çok olmalıdır. Buna "atomisite" özelliği denilmektedir.

■ Piyasaya arz edilen mal ve hizmet türleri homojen, yani birbirine benzer olmalıdır. Böylece, piyasada bir firmanın mallarının diğerlerine tercih edilmesi imkanı ortadan kalkmaktadır. Buna "homojenite" özelliği denilmektedir.

■ Üretim faktörlerinin ekonominin bütün alanlarına kolayca akışı mümkün olmalıdır. Bu şart ise "akıcılık", "mobilite" ve "seyyalite" gibi kavramlarla ifade edilmektedir.

-
- Alıcı ve satıcıların piyasada olan bitenlerden haberdar olmaları gereklidir. Böylece bir seçim özgürlüğü sağlanmış olacaktır. Bu özelliğe ise "saydamlık" veya "şeffaflık" denilmektedir.
 - Üreticilerde "kâr maksimizasyonu", tüketicilerde ise "faydamaksimizasyonu" düşüncesi ve gayreti bulunmalıdır.
-

Sağlık pazarı

tam rekabet piyasasında mı çalışır ?

Sağlık Pazarı ve Özellikleri

- Sağlık sektörünü diğer sektörlerden ayıran temel farklılık, bu sektördeki “**belirsizliğin yaygınlığıdır**”.
- Bu yapı hizmet sunanlara (hekimlere) hizmet sundukları konulara ilişkin **yapay talep yaratma gücü** vermektedir.

Sağlık Pazarı ve Özellikleri

- Arz ve talebin kesiştiği yerde **fiyat oluşmaz**, çünkü devlet müdahalesi söz konusudur.
- Piyasada çok sayıda alıcı ve satıcı yoktur. Tek alıcı devlettir: **monopson piyasa** söz konusudur.
- Üretici ve tüketici arasında **bilgi asimetrisi** söz konusudur.

Sağlık pazarının zellikleri

- Arz ve talep **belirsizdir**.
- Sağlık pazarına **aşırı derecede devletin (kamunun) müdahalesinin** olması ve rekabetin müdahaleden etkilenişi durumu ortaya çıkar.

*Sağlık harcamalarını kontrol almak,
Hizmetlerin kalitesini yükseltmek,
Paranın karşılığını almak,*

*Sağlık ekonomisi bize yardımcı
olabilir mi?*

Çıktı nedir ?

SAĞLIK SİSTEMİ AÇIK SİSTEMDİR...

GİRDİ

DÖNÜŞÜM
SÜRECİ

ÇIKTI

Hasta
Sağlık personeli
Tıbbi malzeme
Tıbbi cihaz
Hastane binası
Sermaye
....

Koruyucu sağlık hizmetleri
Rehabilitasyon edici sağlık hizmetleri
Tedavi edici sağlık hizmetleri
Sağlığı geliştirici hizmetler

-Klinik çıktı
-İnsani çıktı
-Ekonomik
çıkıtı

GERİBİLDİRİM

ÇIKTI ÖLÇÜMLERİ

- Klinik çıktılar
- İnsani çıktılar
- Ekonomik çıktılar

Çıktı Birimleri

- Kurtarılan yaşam (önlenebilir ölüm sayısı)
- Hastalıktan korunan kişi sayısı
- Önlenebilir komplikasyonlar
- Tanı konulan kişi sayısı
- Uygun şekilde tedavi edilen kişi sayısı
- Ağrısız veya komplikasyonsuz geçen gün sayısı
- Atak sayısında azalma
- QALYS, DALYS, LYG, YLL

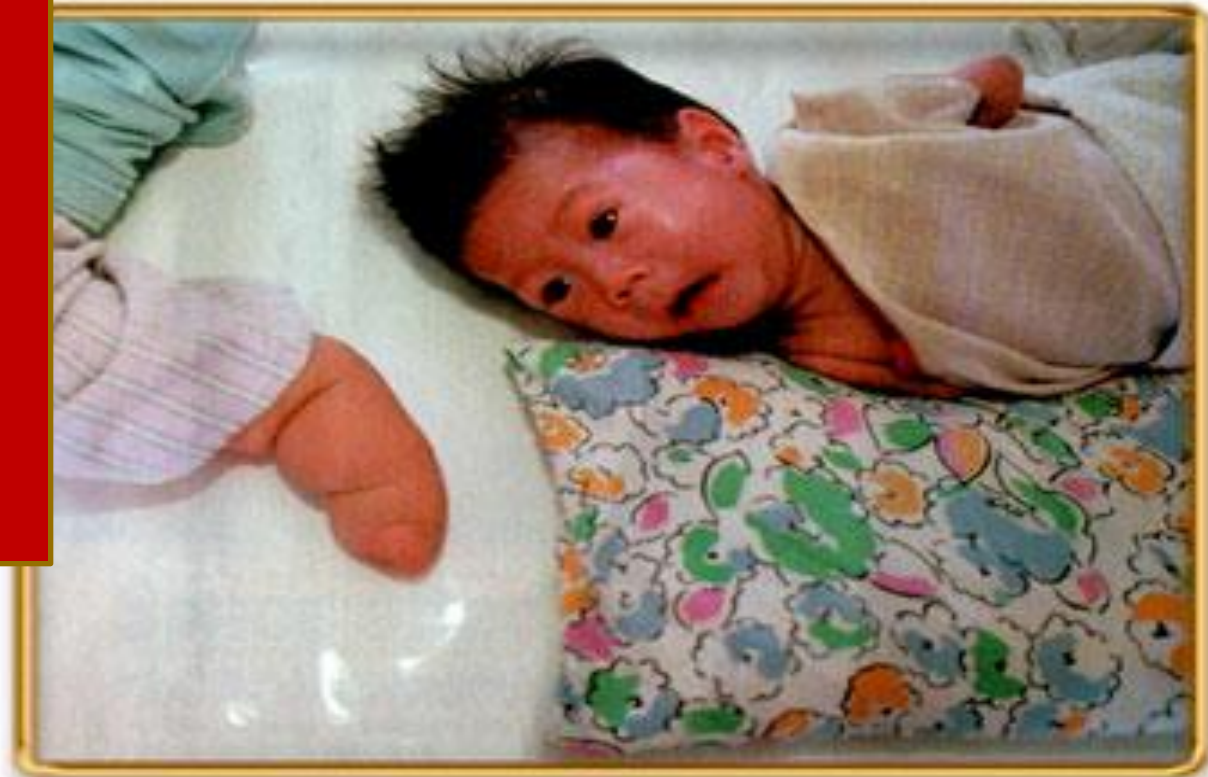
Türkiye

Özürlü
ortopedik
nufus

0-9	0,64
10-19	0,77
20-29	1,21
30-39	1,26
40-49	1,39
50-59	1,79
60-69	2,80
70+	3,94

Kaynak: TUIK, 2010

HANGİ ÇIKTIYI İYİLEŞTİRMEK ?

Sakat bebeklere....

Türkiye

Zihinsel
özürlü
nufus

0-9	0,42
10-19	0,58
20-29	0,65
30-39	0,54
40-49	0,39
50-59	0,26
60-69	0,27
70+	0,31

Kaynak: TUIK, 2010

HANGİ ÇIKTIYI İYİLEŞTİRMEK ?

Özürlü çocuklara...

Prevelans
49.505

İnsidans
14.286

Kaynak : Türk Nefroloji Derneği 2010

HANGİ ÇIKTIYI İYİLEŞTİRMEK ?

Diyaliz hastası olan gençlere....

HANGİ ÇIKTIYI İYİLEŞTİRMEK ?

Türkiye nüfusu
73.722.988

65 ve üstü
5.308.055
% 7,2

Kaynak : TUIK 2010

Yaşlı ve hasta kimsesizlere...

1994	8	14	22
1995	5	10	15
1996	11	10	21
1997	7	5	12
1998	9	12	21
1999	9	5	14
2000	5	10	15
2001	7	9	16
2002	1	6	7
2003	2	5	7
2004	4	3	7
TOPLAM	307	493	800

*Kaynak : Cüzzamlı Savaş Derneği;
prevelans yüzbinde 3,87 -2003*

Cüzzamlı hastalara...

HANGİ ÇIKTIYI
İYİLEŞTİRMEK ?

Sağlık Modelleri ve Etik

Teşekkür ederim.

bmalhan@baskent.edu.tr
